

Ko e hā teu 'amanaki atu ki ai 'i he 'osi hono ma'u 'a e huhu malu'i 'o e COVID-19?

4/2021

'E lava ke hoko ha tu'atamaki si'isi'i ki he tōmoloto, 'i he ngaahi 'aho si'i ka hoko ma'i. Ko e ngaahi faka'ilonga ko 'eni 'oku nōmolo 'i he kamata ho sino ke fa'ufa'u ha 'aofi. 'E mōlia atu 'a e ngaahi tu'atamaki ko 'eni he 'osi ha ngaahi 'aho si'i. 'Oku 'i ai ha kakai 'oku 'ikai 'asi ha tu'atamaki pe ko ha tu'atamaki he 'osi 'a e huhu tu'o 2'o pehe 'oku makehe ia mei he huhu 'uluaki. 'Oku hāhāmolia ke ma'u ha tu'atamaki lahi pe ko ha fakatamaki he 'osi 'a e huhu malu'i.

Ngaahi tu'atamaki anga maheni

'I he uma na'e fakahoko ai 'a e huhu:

- Mamahi
- Kulokula
- Akeake

Ki he toenga ho sinó:

- Ongoongosia
- Langa 'ulu
- Langa uoua
- Fakamōmoko
- Mofi pe ongo'i pupuha'ia
- Toka kovi pe ongo'i 'oku langa ho kete

'Oku 'i ai ha ngaahi faito'o 'e fiema'u ke huhu tu'o 2 pea toki lava 'o malu'i kakato mei he vailasi. 'Oku mahu'inga ke fakahoko 'a e ongo huhu, neongo 'oku 'i ai ha tu'atamaki mei he ongo huhu. 'Oku tonu ke ke ma'u 'a e ongo huhu tukukehe 'okapau kuo talaatu ho toketa pe ko e kau huhu faito'o ke ta'ofi.

'Oku tuku ha taimi ki ho sino ke fa'ufa'u ha 'aofi he 'osi ko ia ha huhu faito'o malu'i. **Ko e 'osi ha ūike 'e 2 mei he huhu faka'osi pea 'e toki pehe kuo kakato ho huhu malu'i.** 'E lava pe ke ke puke mei he COVID-19 kapau na'e fakae'a koe ki he vailasi kimu'a he huhu faka'osi, pe ko ha fakae'a koe kimu'a kuo te'eki ke tupu 'o malohi 'a e 'aofi ki ho sinó. 'Oku 'ikai ha kaunga 'o e faito'o malu'i mo e ola 'o e sivi. Ke tauhi 'o hao ha ni'ihiki kehe kae'oua kuo tokolahi 'a e kakai na'e huhu malu'i, tui 'o kofu'i ho mata he taimi 'oku ke 'alu ai ki ha feitu'u kakai'iaá.

Ngaahi Tokoni 'Aonga

'Oku sai ke tātali ki he loloa taha teke lavá pea toki ma'u ha faito'o langa he 'osi hono ma'u 'a e faito'o malu'í. Ka neongo ia, kapau 'e fiema'u ke faka'aonga'i ha faito'o ki ha fēlangaaki he 'osi 'a e huhu malu'í, talanoa pea mo ho toketā ki ha faito'o mei he falekoloá, hange ko e ibuprofen pe ko e acetaminophen ('iloa ko e Tylenol).

'Oku mahu'inga ke hoko atu hono faka'aonga'i 'a e faito'o taimi-loloa faka'ahó, tukukehe kapau na'e talaatu ho toketā ke ta'ofi he 'osi ko ia ho huhu malu'í. 'E lava ke hoko ha fakatamaki 'okapau 'e ta'ofi ha faito'o 'oku ke faka'aonga'i ma'u pé.

Ke holoki 'a e mamahi pea mo ha ta'efiemalie ki he feitu'u na'e fakahoko ai 'a e huhú.

- 'Ai ki ai ha, konga holoholo kuo fakavai mōmoko.
- Faka'aonga'i pe fakamalohi sino ho umá.

Ke holoki ha ta'efiemalie tupu mei ha mofi:

- Inu 'a e vai ke lahi
- Tui ha vala 'oku ngatōtō, pe ko ha vala 'e 'ikai te ke pupuha'ia.

Ko fē 'a e taimi ke telefoni ai ki he toketā

Ko e lahi taha 'o e ngaahi keisi, ko e tu'atamaki 'oku nōmolo pe ia. Nofo mavahe pea telefoni ki ho toketā pe ko e kau tauhi mo'uí.

- 'Okapau 'e kulokula pe molu 'a e feitu'u na'e huhú pea kamata ke toe kovi ange he 'osi ha houa 'e 24 ('aho 1).
- 'Okapau 'oku ke nofo hoha'a ki ha tu'atamaki pē 'ikai mōlia atu he 'osi ha ngaahi 'aho si'i.
- Kapau na'ake ma'u 'a e huhu malu'í Johnson & Johnson pea ke ma'u mo e ngaahi faka'ilonga hā sino ko 'ení: lahi langa 'ulú, langa tu'a, palopalema fo'ou neave, lahi langa keté, nounou manavá, akeake va'é, 'asi ha toti kulokula he kili (petechiae), pe ko ha takataka'uli fo'ou.

Kole ki ho kau huhu malu'í pe ko e hā 'a e founga ke ke hū ai ki he v-safe.

Ko e v-safe 'oku faka'aonga'i he 'initaneti ke ke talaange ai ki he CDC 'okapau 'oku 'asi ha ngaahi faka'ilonga hā sino he 'osi hono ma'u 'a e huhu malu'í ki he COVID-19. 'E lava ke toe ma'u atu ha fakamanatu 'okapau 'e fiema'u ke huhu tu'o 2.

Toe ako lahi ki he v-safe he www.cdc.gov/vsafe.